Nostalgiträff i Stockholm

av Björn Fransson

Prolog

Ända sedan DX-ingen i Sverige började organiseras och det fanns behov av att samla nyheter och tips i tidningar, har det varit en uppdelning av dess utövare i olika kategorier. De kan kort sammanfattas i följande huvudgrupper: DX-lyssnare, Tekniknördar, Skrivbords-DX-are, Programmakare och DX-skribenter. DX-lyssnarna kan med fördel också delas in i undergrupperna Programlyssnare och Rapportskrivare/QSL-samlare. På 1960-talet höll många av dessa DX-intresserade på med sin hobby inom alla kategorierna – samtidigt. Numera känns uppdelningen i ”fortfarande/delvis aktiva” och ”före detta aktiva” mera relevant.

Själv har jag haft mina perioder av allt, utom av teknikdelen, som alltid varit mig totalt ointressant.
1957-1962: Intensivt DX-ande och QSL-samlande.
1963-1978: DX-klubbs- och förbundsarbete, DX-skrivande, DX-lyssnande för att kunna hålla mina spalter aktuella.
1979-2010: Intensivt land- och stationssamlande, EA-skrivande.
2011-2013: DX-ande på sparlåga, EA-skrivande.

Vilken kategori mina vänner nedan tillhör får läsarna räkna ut själva, men att DX-ingen betytt väldigt mycket för oss alla står nog ganska klart.

En söndag i slutet av november 2013 samlades i alla fall ett gäng på åtta personer, fyra gamla ”radioter” och deras respektive fruar, i ett vackert beläget hus på Stora Essingen. Det var dags för en återträff av det mera remarkabla slaget, eftersom alla dessa DX-are var med och byggde upp det DX-Sverige, som idag är praktiskt taget försvunnet eller i alla fall är inne ”i den sista andningen”.

De fyra DX-arna, alla i 70-årsåldern, var Björn Fjæstad, signaturen ***Bosf***; Jan Tunér, ***JT***; Torbjörn Einarsson, ***TEg*** och övertecknad Björn Fransson, ***Beff***. Av dessa fyra kan väl bara jag själv betecknas som aktiv DX-are, även om aktiviteten även hos mig sjunkit rejält de senaste åren. Dessa herrar har under årens lopp stött på varandra i olika sammanhang och konstellationer, oftast i samband med jubileer eller andra DX-träffar.

Stående: Björn Fransson & Björn Fjaestad
Sittande: Jan Tunér & Torbjörn Einarsson

Nya DX-Aktuellt blev upprinnelsen

Upprinnelsen till den här träffen var egentligen ett mail till mig från Bosf, där han berättade att han på Internet hade läst om det nya nordiska samarbetet kring tidningen DX-Aktuellt. Jag hade i en artikel i det första numret kommenterat det faktum att han och jag jobbat intensivt, mestadels under största möjliga hemlighetsmakeri, under åren 1963-64 med att få fram en riks-DX-tidning. Det var meningen att den skulle få namnet DX-Aktuellt, men av olika skäl blev namnet Eter-Aktuellt i stället. Vi var egentligen tre personer, som representerade varsin klubbtidning; jag var redaktör för Gute-DX-aren, Bosf för Substancial och den tredje, Carl-Eric Erlandsson, signaturen Clirc, för den skånska tidningen Malmö-DX-aren.

Efter ytterligare några mail var vi överens om att Bosf med frun Marianne skulle hälsa på oss, när de båda besökte politikerveckan, den så kallade Almedalsveckan, i Visby sommaren 2013. Träffen kom till stånd och vi hade en mycket trevlig kväll i julisolnedgången på vårt sommarställe i Ygne. Vi var överens om att vi borde träffas snart igen. Det är paret Fjæstads förtjänst att återbesöket från vår sida i Stockholm växte till vad det blev.

Bosf, TEg, JT och Beff

Några personliga data om detta grånande grabbgäng måste in här:

Bosf blev efter sin examen ansvarig för Riksbankens Jubileumsfonds satsning på samhällsvetenskaplig IT-forskning och senare chef för den erkänt duktiga tidskriften Forskning & Framsteg med bas i Stockholm. När han för några år sedan blev pensionär var han med och startade en helt ny tidskrift, ”Sans”, som han fortfarande medverkar en hel del i – nu under yrkesbeteckningen ”verkställande redaktör”. I övrigt är han numera mest aktiv i Stockholms Senioruniversitet.

TEg har hela tiden jobbat i Stockholm, men har haft många arkitektuppdrag över hela Sverige och utomlands, bland annat på Sri Lanka. Mest glad är han kanske över bygget av Mittuniversitetet i Sundsvall – där det sen kom sig att Bosf senare hade professorsuppdrag i femton år. Han driver fortfarande en egen firma, Arken Arkitekter AB. TEg är den av oss som senast deltog i en riktig DXPedition i Norrland, medan Beff och Bosf aldrig har kommit iväg på sådana.

JT har flyttat runt litet med sin och hustruns tandläkarpraktik, mest för att kunna åtnjuta bra DX-lägen. Om ett par år är det aktuellt med en sista flytt, från Grängesberg till Stockholm, och samtidigt är det dags för pensionärslivet. Vi får väl se hur det går – kanske kommer han att fortsätta med det han är bäst på, att laserbehandla folks tänder? Han lade ned allt sitt DX-ande och skänkte bort sina vimplar vid en överraskande ”avbön” vid DX-Parlamentet i Björsjö 2001: ”Nu är mitt DX-liv över!”

Beff, slutligen, insåg redan 1970 att fastlandet var för stort för honom och flyttade ”hem” till ön igen. ”Karriären” som speciallärare och sedermera Komvuxlärare avslutades för sex år sedan. Pensionärslivet har dock inneburit att han faktiskt nästan jobbar mer utan lön än han gjorde som lönearbetare. Han anser att det finns så mycket annat roligt att göra – som till exempel att resa omkring och hälsa på gamla DX-vänner och besöka en massa exotiska radiostationer, som han har haft kontakt med under årens lopp.

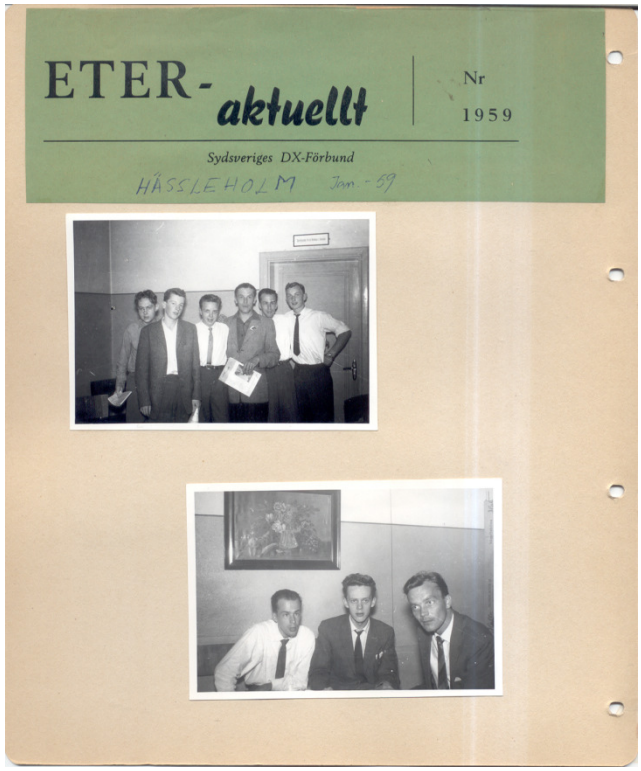
ETER-aktuellt
Nr 1959
Sydsveriges DX-Förbund
HÄSSLEHOLM Jan.-59

JT ständigt i ledningen

Om JT finns det mycket att berätta. 1959 var han en av ett antal representanter från olika småklubbar i södra Sverige, som möttes på Konditori Funkis i Hässleholm och bildade Sydsveriges DX-Förbund. Då beslöts att man skulle ge ut en tidning, som kom att heta Eter-Aktuellt. Den lyckades bli kvar längre i hobbyn än JT själv.

1961 stod JT:s lokala klubb i Nässjö, DX Club 59 som arrangör för DX-Parlamentet, som var

den dåvarande DX-Alliansens årliga arrangemang. Det var första gången som jag deltog i ett DX-Parlament och också första gången som jag träffade JT. Vid DX-Parlamentet blev han vald till sekreterare i riksorganisationen DX-Alliansen. Hans bostadsort var under studietiden Stockholm och i hans studentlya samlades med jämna mellanrum större delen av DX-Alliansens styrelse.

Snart blev JT ordförande och Beff Rikskontaktman i DX-Alliansen. Ett inventarium i styrelsen var Hugo Gustavsson, ”nattredaktören på Dagen på kvällen” (Hugo arbetade som nattredaktör på tidningen Dagen – på kvällarna). Med sina böcker om DX-hobbyn har han många personers fritidsinriktning på sitt samvete. Allt det här hände innan den turbulens uppstod, som ledde fram till att RDXA, Riksförbundet DX-Alliansen, bildades.

I Kungliga Hufvudstaden finnes ett kufiskt gäng DX-are som går under den sammanfattande benämningen MRS (Mälardalens Radiosällskap). Bilden härovan är tagen i våras, vilket framgår bl a av att BEFF finns med och att Ning inte har skägg. Ett flertal personer är frånvarande, tyvärr.

Övre raden från vänster: HB Åkerström, Ulf Marcusson, Sigvard Andersson (delvis skymd), Bengt Dalhammar, Jan Tunér, Kjell Lindkvist, red Bosf, Nils Ingelström och Owe Nordin.

Sittande från vänster: Enar Lindkvist (i färd med att göra smygreklam för QRG-bulletinen, Konstgjutarvägen 50, Johanneshov), Torbjörn Einarsson, Gabriel Fried och Björn Fransson.

MRS-gänget träffas varje måndag kl 2000 å Tunnelgatan 19 i Stockholm, och alla DX-are i Stockholm med omnejd liksom alla andra på besök i sta'n är hjärtligt välkomna.

MRS på Tunnelgatan var träffpunkten

I april 1962 bildades Mälardalens Radiosällskap i Stockholm. Dess förste ordförande blev förstås föreningsmänniskan Jan Tunér. Klubbmedlemmarna träffades varje måndag i en liten lokal på Tunnelgatan (numera Olof Palmes gata) i Stockholm. Där höll Hugo Gustafsson studiecirklar i DX-ing och där hamnade de flesta DX-are från Sveriges alla hörn, när de kom till huvudstaden för att studera. Dessa kvällar betydde mycket för oss, som kanske aldrig hade varit hemifrån och inte hade annat umgänge i storstaden än våra studiekamrater.

I början av 60-talet gjorde JT sin debut som radioproducent. Under 10 år bidrog han varje månad med ”*Scandinavian DX Report*” i Radio Nederlands ”*DX Juke Box*”. Ännu mer långlivat blev engagemanget för Deutschlandfunks svenska program. Det blev 27 år med 1-2 DX-inslag i veckan.

Hans medproducent blev ingen mindre än Björn Fjæstad. För att skaffa material till programmen beslöt de sig för att förena nytta med nöje. 1969 drog de därför ut på långresa, via Moskva och Irkutsk och den transsibiriska järnvägen till Nahodka, till Hongkong, Macau, Taiwan, Sydkorea och Japan. På Okinawa såg de den första månlandningen, naturligtvis hos en radiostation. Det var under ett besök hos Far East Broadcasting Companys station i Naha.

Resor över hela världen

Under resan besökte JT och Bosf minst 30 radiostationer. På den tiden var det inte vardagsmat att göra långresor och de blev i allmänhet synnerligen väl mottagna på radiostationerna. När Beff botaniserade i sina gömmor hittade han en pärm med ett stort antal sparade skrivna manus från de program på DLF, som kom till efter hemkomsten.

Att besöka radiostationer i samband med resor blev hans och många andra DX-ares melodi. Flera av hustrurna på vår återträff har nog haft anledning att undra om vi planerar resor enbart för att besöka radiostationer och DX-are? De resor som etsat sig fast bäst i JT:s minne är nog dem som gjordes tillsammans med John Ekvall till öarna Tristan da Cuñha och St. Helena. Dessa resor kom sedan att göra att åtskilliga aktiva DX-are fick landet St. Helena i QSL-pärmen, eftersom JT och JOE lyckades ordna specialprogram från Radio St. Helena i samband med NorDX-tävlingaen 1980. Hade inte en extrem stormby blåst omkull kortvågsantennerna på ön, hade nog också ett QSL från Tristan Broadcasting Station kunnat hamna där.

Organisation och tidningsutgivning

1965 for jag själv till Stockholm för att påbörja studier på Folkskoleseminariet på Maria Prästgårdsgata. Då hade jag redan träffat många av de aktiva DX-arna på några av de DX-Parlament som jag hade varit på, så det var naturligt att söka sig till dessa kvällar i likasinnades lag. Jan Tunér hade redan tidigare anlänt från Nässjö för att studera på Tandläkarhögskolan. Från Norrland kom Björn Fjæstad, som hade börjat på Handelshögskolan, och Torbjörn Einarsson, som gick på Tekniska högskolan (KTH).

Eftersom vi alla var intresserade av organisation och tidningsutgivning och redan hade varit aktiva i våra hemmaklubbar, var det naturligt att vi tog del, inte bara av MRS, utan gav oss in i den större organisationen, DX-Alliansen. Under dessa år var således JT ordförande och jag själv vice ordförande i RDXA. Alla förstår säkert att det smiddes en hel del planer för hela DX-Sverige under dessa träffar och hemma i varandras studentlyor.

Björn F från K-n

Bosf och jag hade hunnit brevväxla i flera år innan vi träffades personligen. Vi gillade båda att skriva humoristiska brev och det stående skämtet var att det på kuverten stod ”Björn F från K-n” - både som mottagare och adressat. Bosf bodde då i **K**ilforse**n** och jag i **K**lintehaml**n**. Vi träffades redan som tonåringar åtskilliga gånger under åren 1960 fram till Stockholmsboendet, bland annat hemma på Gotland. Så här skrev han den 26/6 1966: ”Ursäkta mitt ideliga rännande här på ön!”
En annan gång var även JT med och jag glömmer aldrig hans ord i mina bortresta föräldrars gästbok: ”Kära Vera. Din säng var skön!” Han själv minns mest min pappas jordgubbsodlingar!

Bosf och jag insåg tidigt att våra respektive tidningar skulle få svårt att överleva, när vi for ut i världen för att studera. Vi tog därför runt 1963 kontakt med Carl-Eric Erlandsson och inledde ett intensivt, men hemligt brevutbyte. Vår slogan var: ”Vad stort sker, sker tyst!” Målet var att i ett slag lägga ned våra klubbtidningar, Substancial, Gute-DX-aren och Malmö-DX-aren och erbjuda alla medlemmar ett nytt, rikstäckande förbund och en likaledes rikstäckande tidning.

Sveriges DX-Riksklubb

Förbundet fick namnet Sveriges DX-Riksklubb (somliga ville kalla den ”DX-riskklubb”) och tidningens namn blev ”DX-aren”. Sju av Sveriges mest aktiva DX-klubbar var med från början, Umeå Kortvågsklubb, Malmö Kortvågsklubb, Falkens DX-Club (Gotland), Skellefteå DX-Club, Burträsk DX-Club, Husums DX-Club och DX-Club Staffis. Redaktionen för tidningen bestod av Clirc, som blev huvudredaktör, och av signaturerna Beff och Bosf som kallade sig redaktionssekreterare. Här finner vi också TEg som redaktör för TipTopTips och MV-översikt. I den nya styrelsen för Sveriges DX-Riksklubb satt Beff som vice ordförande och TEg som vice sekreterare.

Redan i nummer 2 av DX-aren hade antalet anslutna klubbar vuxit till 13, men man kan med fog säga att denna nya organisation och denna nya tidning inte överallt sågs med blida ögon. Fortfarande fanns ju Sveriges DX-Förbund och dess organ Eter-Aktuellt med huvudsäte i Landskrona kvar, liksom Riksförbundet DX-Alliansen med JT som ordförande!

1965 präglades av samarbetsvilja

Nu är vi framme vid sommaren 1965 och DX-Parlamentet i Halmstad, en träff som präglades av samarbetsvilja mellan alla parter. Detta parlament kom att prägla DX-Sverige för många år framöver. Då beslutades nämligen att förbereda en sammanslagning av DX-Riksklubben och Sveriges DX-Förbund under paraplyorganisationen Riksförbundet DX-Alliansen och att tidningen DX-aren skulle läggas ned till förmån för Eter-Aktuellt. Det är väl inte svårt att gissa vilka som fanns med i den nyvalda styrelsen för RDXA? Jo, JT klev ned från ordförandeposten och blev suppleant, men ordinarie i denna var Bosf och Beff samt Owe Nordin, som ju gjorde come back som ordförande i SDXF så sent som nu på 2010-talet! Även Bosf var SDXF-ordförande under perioden 1966-67.

I det första EA-numret 7-8 1965 efter parlamentet i Halmstad medverkade Beff som redaktör för allra första gången och man kan väl fortfarande säga att ”på den vägen är det!” Då fick min spalt namnet ”Så gör jag… Frågan är fri!”, som sedermera döptes om till ”Mest för novisen”. I sista numret detta år annonserades det om att alla läsare ”borde prenumerera på DX-Aktuellt – topptidningen för alla DX-are, nybörjare som mer erfarna”!

Någon tidning DX-Aktuellt kom det dock inte ut, eftersom Justitiedepartementets tryckfrihetsbyrå lade sig i saken och inte godkände namnet. Därför kom tidningen även fortsättningsvis och ända fram till och med 2012 att heta Eter-Aktuellt. I det första numret år 1966 fanns det ett referat från Sveriges DX-Förbunds årsmöte. Där framgick det att den nya styrelsen bland andra innehöll namnen TEg och Bosf med JT som suppleant samt att Beff invaldes i valberedningskommittén. Den mycket omfattande och kvalificerade TipTopTips-avdelningen skrevs fortfarande av TEg, nu tillsammans signaturen Ning (Nils Ingelström).

Mycket har hänt på 50 år

Det är litet svårt att ta till sig, att det mesta jag skrivit om ovan ligger hela 50 år tillbaka i tiden. Ännu svårare blir det, när vi nu träffades igen, vi fyra som var så oerhört aktiva i alla dessa

organisationer och tidningsutgivningar. Ja, jag måste väl för egen del erkänna att någon tid eller något större intresse för att själv DX-a inte fanns under denna tid.

Dessa fyra hedervärda karlar har väl något ändrats till sina utseenden, men i övrigt kändes vi alla väldigt välbekanta. Alla har genomgått livets alla skiften, med familjebildningar, egna och andras barn och nu för tiden en hoper barnbarn. Vi har alla flyttat runt, både boendemässigt och yrkesmässigt och under långa tider har vi varit helt och hållet borta från DX-ingen.

På något sätt har ändå denna period, då DX-ingen helt klart dominerade våra liv, ändå satt sin prägel på oss. Det märktes minsann, när vi kom igång med ”nostalgisnacket”, och den ena episoden, mötet eller resan efter den andra poppade upp i våra hjärnor. För att inte tala om hur mycket ungdomsårens aktiviteter på ett positivt sätt har påverkat våra liv! Vi lärde oss påverka, skriva, läsa mellan raderna, trycka tidningar och cirkulär på alla möjliga sätt, skilja olika språk åt, delvis använda dessa språk (för att skriva rapporter på indonesiska till exempel), allt om föreningsliv och organisation och mycket annat som vi haft nytta av i livets alla skiften.

Vart tog de 50 åren vägen?

Många frågor väcktes också i hjärnkontoren: Vart tog de 50 åren vägen? Varifrån fick vi vår entusiasm och vårt engagemang? Hur hade vi tid? Varför är det så svårt att få människor att engagera sig idag, när allting går så mycket lättare och snabbare? På den tiden skrev vi alla brev för hand eller med vanlig skrivmaskin. Att skicka ett brev och få svar med vändande post i Sverige tog en vecka. När vi satt och skrev våra lyssnarrapporter på spanska eller indonesiska fick vi minsann skriva ett original varje gång.

Här känns det att det är dags att lägga in en liten passus från Teg, som beskriver det vi alla upplevde, när vi producerade våra klubbtidningar: ”Hur rätt har du inte om vilken nit vi la ner. Jag brukar tänka på hur jag i tipsspalten, allt eftersom texten skrevs, justerade i ordval, slog extra mellanslag med mera för att det skulle bli rak högermarginal. Vilket pill - och det gällde att hålla tungan rätt i mun, när man skrev på de där stencilerna som vi använde för ”Substancial”. Det fanns visserligen korrekturlack, men det ville man ju inte slösa tid med. Tiden använde vi för att limma in bilderna, som vi ”brände” på olika ställen, bland annat med hjälp av en vänlig rektor, minns jag.”

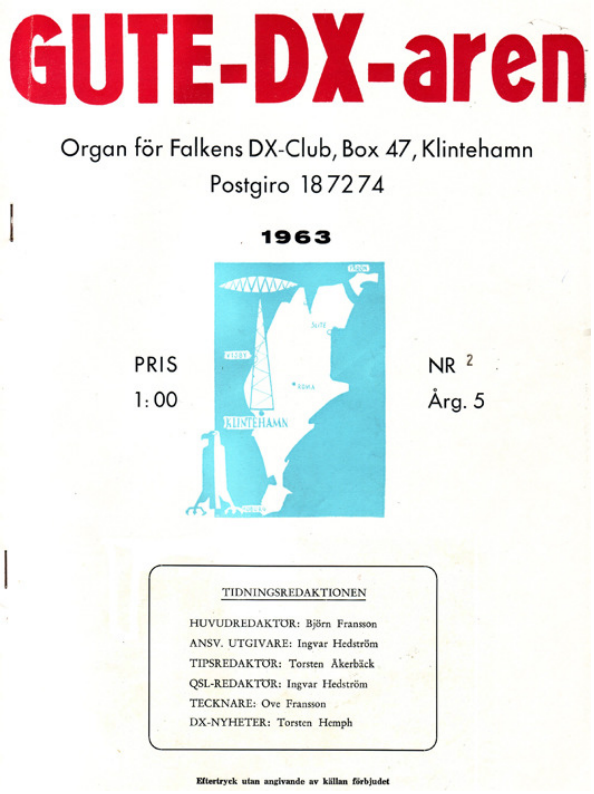
GUTE-DX-aren

Organ för Falkens DX-Club, Box 47, Klintehamn
Postgiro 187274

1963

PRIS 1:00

NR 2
Årg. 5

TIDNINGSREDAKTIONEN
HUVUDREDAKTÖR: Björn Fransson
ANSV. UTGIVARE: Ingvar Hedström
TIPSREDAKTÖR: Torsten Åkerbäck
QSL-REDAKTÖR: Ingvar Hedström
TECKNARE: Ove Fransson
DX-NYHETER: Torsten Hemph

Eftertryck utan angivande av källan förbjudet

Själv minns jag hur vi gjorde de allra första numren av ”Gute-DX-aren”. Den skrevs hemma på skrivmaskinen på så kallade blåstenciler, som sedan mångfaldigades med hjälp av en spritduplikator, lånad på skolan. Tänk vad sådana kunde trassla till sig och helt förstöras, när spriten rann ut över papperna! Det fanns egentligen bara en rolig fördel – vi kunde publicera bilder i färg. Fast bilderna, de flesta avritade QSL-kort, måste ritas av för hand, något som min bror Ove var en mästare på! När vi kom hem efter våra tryckningsäventyr luktade våra kläder finkel, som om vi tillbringat kvällen i en spritfabrik.

Är DX-ingen roligare 2013?
Det är ingen tvekan om att allting, med hjälp av nutidens datorer, går så mycket snabbare. Idag behöver man ju inte ens sitta uppe och lyssna ”live” och allting kan spelas in med automatik. Billigare och snabbare kan det inte bli! Men är det roligare? Ja, det kan vi nog ha en längre debatt om!

Det blev en lång, men långt ifrån långtråkig, eftermiddag och kväll med det gamla gänget. När vi skildes åt kändes det som om vi alla fyra ville ha mer och att vi snarast borde ses igen. Detta märktes, inte minst, dagen därpå, när jag var åter hemma på Gotland. Under denna första ”dagen efter” och hela följande vecka hade vi e-mailkontakter med utbyte av såväl gamla som nya foton och sparat material från ”anno dazumal”. ”Många bäckar små” av hågkomster blir ”till en stor å” av minnen, som om de inte upptecknas snart är bortglömda. Denna långa redogörelse är ett försök att råda bot för det!

Västerhejde, 2013-12-02 - på dagen 56 år sedan jag lyssnade på min första utländska radiostation, IBRA Radio i Tangier!
Björn Fransson, Beff

PS! Jag kom på varför jag inte var så aktiv som DX-are 1968-1981. Gifte mig, byggde hus, fick barn... Men ibland fick barnen allt hänga med, vilket framgår av fotona. DS.

Född till DX-are – knappast!

BEFF med Erik och Olov

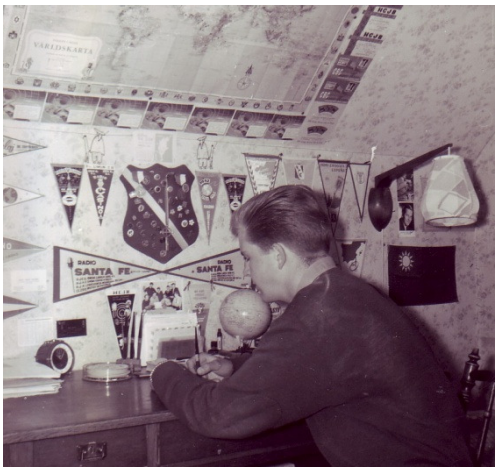

BF i K-n skriver brev till BF i K-n

Typisk DX-lya i Klintehamn

MRS Fotbollslag Kopparberg 1964. Stående: Leif Liard, Enar Lindqvist, Bengt Dalhammar, Hans Bertil Åkerström, Ulf Marcusson, Peter Högfeltdt, Jerry Johansson
Sittande: Gunnar Carlsson, Rune Edberg, Jan Tunér, Kjell Lindqvist, Kjell Östlund

DX-Parlamentet 1965, Tylösand
Peter Högfeldt, Björn Fransson, Enar Lindqvist, Kjell Lindqvist

Torbjörn Einarsson, Nils Ingelström, ?

Björn Fjaestad på Gotlandsbesök

Sonja Persson i samspråk med Jan Tunér

Björn Fjaestad på MRS-möte

Lars Stenkil och Björn Fjaestad i djupt samtal

DX-Parlament 2001 i Björsjö, Ludvika
Stående: Jan Tunér, Rolf Åhman, Jan Edh, John Ekwall, Lennart Hane, Björn Fransson, Bengt Dalhammar, Tor-Henrik Ekblom
Sittande: Börge Eriksson, Lars Skoglund, Roland Åkesson, Dan Olsson

DX-Meeting i Malmö 1961

Christer Hederström framför sin AGA 1771

Ellmann Ellingsen välkänd profil framför sin Huldra